

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**



Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії України і методики викладання історії

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДИКА ЕКСКУРСІЙНОЇ РОБОТИ В ШКОЛІ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітня програма «Середня освіта (Історія)»
Спеціальність 014 (за предметними спеціальностями)
Предметна спеціальність 014.03 Середня освіта (Історія)
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні
кафедри історії України і методики
викладання історії
протокол № 1 від 29 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Методик екскурсійної роботи в школі
Викладач	Королько Андрій Зіновійович
Контактний телефон викладача	0342-59-60-06
Е-mail викладача	andrii.korolko@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Середа 15.00 год.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
«Методика екскурсійної роботи в школі» є вибіркоким компонентом освітньо-професійної програми для здобуття освітнього рівня бакалавра з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 014 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)» предметної спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія). Курс дозволить засвоїти матеріал з актуальних проблем з методики екскурсійної роботи в школі при допомозі поданих викладачем методичних рекомендацій, підготовлених семінарських занять, самостійної роботи. Поглибити теоретичні та практичні знання, уміння і навички студентів з організації екскурсійної роботи в школі, проводити її в гуртковій шкільній і позашкільній освіті, використовуючи сучасні технології навчання. Курс «Методика екскурсійної роботи в школі» – це ще сходинка до пізнання студентами рідного краю, реалізації інтересів у вивченні навколишнього середовища та історико-культурного надбання України, формування краєзнавчих знань, умінь і навичок засобами студентської і позастудентської освіти, яку слід молодим людям через певний час, після закінчення закладу вищої освіти, екстраполювати в шкільний освітній простір.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Метою вивчення дисципліни є: підготувати студента – майбутнього вчителя історії та громадянської освіти – до самостійної екскурсійної роботи в школі, дати знання, уміння і практичні навички здобуття знань про рідний край через екскурсійну роботу. Виробити способи використання екскурсійної роботи, форми її організації в екскурсійно-краєзнавчій діяльності учнів, застосовувати краєзнавчу інформацію на уроках та в позакласній історико-краєзнавчій роботі; засвоїти і поглибити теоретичні та практичні знання, уміння і навички студентів з організації екскурсійно-краєзнавчої роботи в школі; формувати загальні, спеціальні, професійні компетентності, достатні для ефективного розв’язання стандартних і нестандартних комплексних задач у професійній педагогічній діяльності в закладах загальної середньої освіти і закладах позашкільної освіти, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов. Така підготовка не просто бажана, вона необхідна і витікає з нормативних вимог до організації освітньо-виховного процесу, безперервної історичної освіти в Україні. Основні цілі вивчення дисципліни – виділяти наскрізні поняття з екскурсійної роботи в школі, планувати і проводити екскурсії за допомогою сучасних методів і технологій навчання; за результатами навчання студенти повинні навчитися моделювати проводити екскурсії різних типів і видів у гуртковій шкільній і позашкільній освіті, вільно добирати і оперувати методами і прийомами екскурсійної роботи. У результаті студент повинен знати: сутність та основні	

поняття екскурсійної методики, основні етапи розробки шкільної екскурсії, технологічні фази проведення екскурсії, особливості техніки ведення шкільної екскурсії; вміти: вести технологічну документацію, яка необхідна для розробки та проведення шкільної екскурсії, якісно долучати до роботи в екскурсійній справі складові педагогіки, психології та логіки, правильно використовувати прийоми показу і розповіді (головні елементи проведення екскурсії), володіти методикою запам'ятовування текстів екскурсії.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Пропонована дисципліна покликана розвинути наступні компетентності:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання, потребує інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії в основній (базовій) школі і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі;

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 3 – здатність письмово й усно спілкуватися (комунікувати) українською – державною мовою; отримувати і передавати професійну інформацію іноземною мовою;

ЗК 6 – здатність до міжособистісної взаємодії та роботи у команді у сфері професійної діяльності з дотриманням етичних норм і цінностей сучасного суспільства, діяти громадсько і соціально відповідально та з почуттям поваги до оточуючих;

ЗК 7 – здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, забезпечувати особисту та групову відповідальність за дотримання виконавської дисципліни, вміння визначати і наполегливо реалізовувати поставлені завдання і взяті обов'язки;

ЗК 8 – здатність генерувати нові ідеї, зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства, вміння диференціювати традиційні та інноваційні способи вирішення завдань та знаходити межі їхнього застосування у навчальному процесі;

ЗК 9 – здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я, вести здоровий спосіб життя, керувати власними емоційними станами; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, використовувати рухову активність для відпочинку;

ЗК 10 – здатність поважати мультикультурність і різноманітність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу;

фахові компетентності спільні для всіх предметних спеціальностей (ФК):

ФК 3 – здатність здійснювати цілепокладання, планування та проектування процесів навчання і виховання учнів з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей, освітніх потреб і можливостей, застосовувати під час організації навчально-виховного процесу ефективні методики й технології;

ФК 4 – здатність застосовувати інтерактивні методи і сучасні освітні технології навчання, формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності засобами історичних і суспільствознавчих предметів, інтегрованого навчання;

ФК 6 – здатність до формування колективу учнів; знаходження ефективних шляхів мотивації їх до саморозвитку, спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них;

ФК 7 – здатність до здійснення професійної діяльності з дотриманням вимог безпеки життєдіяльності і законодавства щодо охорони життя і здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами); використання під час освітнього процесу здоров'язбережувальних

технологій;

компетентності предметної спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія) (ПК):

ПК 4 – здатність інтегрувати набуті знання з історичних та інших гуманітарних наук в самостійну систему, виявляти цілісність знань та умінь;

ПК 5 – здатність розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, володіти базовими знаннями української та світової культури в контексті готовності майбутніх фахівців до спілкування у мультикультурному середовищі на основі толерантності, діалогу і співробітництва;

ПК 6 – здатність здійснювати критичний аналіз різних джерел інформації та наукового пізнання, використовувати їх у професійній діяльності;

ПК 8 – знання змісту та завдань організації допрофільної підготовки учнів;

ПК 9 – здатність використовувати в професійній діяльності нові підходи до шкільної історичної освіти в умовах багатокультурного суспільства та процесу євроінтеграції, з метою формування історичної свідомості, національної пам'яті, здійснення громадянсько-патріотичного виховання;

ПК 10 – здатність до педагогічної рефлексії та дисемінації педагогічного досвіду.

Програмні результати навчання студента, які формуються під час читання дисципліни.

програмні результати навчання (РН), спільні для всіх предметних спеціальностей:

РН 1 – відтворювати основні концепції та принципи педагогіки і психології, сучасних освітніх технологій; враховувати в освітньому процесі закономірності розвитку, вікові та інші індивідуальні особливості учнів;

РН 2 – демонструвати вміння навчати учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички засобами навчального предмету та інтегрованого навчання;

РН 3 – називати і аналізувати методи цілепокладання, планування та проєктування процесів навчання і виховання учнів на основі компетентнісного підходу з урахуванням їх освітніх потреб; класифікувати форми, методи і засоби навчання предмету в закладах загальної середньої освіти;

РН 4 – здійснювати добір і застосовувати сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів; критично оцінювати результати їх навчання та ефективність уроку;

РН 5 – вибирати відповідні форми та методи виховання учнів на уроках і в позакласній роботі; аналізувати динаміку особистісного розвитку учнів, визначати ефективні шляхи їх мотивації до саморозвитку та спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них;

РН 6 – називати і пояснювати принципи проєктування психологічно безпечного й комфортного освітнього середовища з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами), технології здоров'язбереження під час освітнього процесу, способи запобігання та протидії булінгу і налагодження ефективної співпраці з учнями та їх батьками;

РН 7 – демонструвати знання основ фундаментальних наук (відповідно до предметної спеціальності), оперувати базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності;

РН 8 – генерувати обґрунтовані думки в галузі професійних знань як для фахівців, так і для широкого загалу державною та іноземною мовами;

РН 11 – виявляти навички роботи в команді, адаптації та дії у новій ситуації, пояснювати необхідність забезпечення рівних можливостей і дотримання гендерного паритету у професійній діяльності;

РН 12 – аналізувати власну педагогічну діяльність та її результати, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей;

РН 13 – демонструвати знання основних положень нормативно-правових документів щодо професійної діяльності, обґрунтовувати необхідність використання інструментів демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності та прийняття рішень на засадах поваги до прав і свобод людини в Україні;

програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 4 – демонструвати інтегроване мислення, пояснювати цілісну картину суспільно-історичного розвитку через міжпредметні зв'язки;

ПРН 5 – використовувати краєзнавчу складову курсу історії для активізації пізнавальної діяльності учнів; організовувати позакласну гурткову роботу, музейну, пам'ятко-охоронну, народознавчу роботу, спрямовану на збереження і використання історико-культурної спадщини України та світу з навчальною, науковою і просвітницькою метою;

ПРН 6 – працювати з джерелами інформації, вміти їх аналізувати, синтезувати, порівнювати та інтегрувати їх у зміст навчання історії, представляти та обговорювати відображені в них факти, явища, події, визначати власну позицію щодо суперечливих питань;

ПРН 8 – володіти здатністю до розкриття інтелектуального і творчого потенціалу здобувачів середньої освіти засобами змісту предметних галузей та курсів за вибором;

ПРН 9 – цінувати різноманіття та мультикультурність світу; ідентифікувати себе у системах загальнолюдських і національних цінностей, керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва;

ПРН 10 – усвідомлювати призначення професійної діяльності вчителя історії і стійко прагнути до набуття та вдосконалення професійних компетентностей.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни (д.ф.з.о. / з.ф.з.о.)

лекції	12 / 4
семінарські заняття	18 / 6
самостійна робота	60 / 80

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Предметна спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
6-й семестр	014.03 Середня освіта (Історія)	3	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість год.		
	лекції д.ф.з.о. / з.ф.з.о.	семі- нарські заняття д.ф.з.о. / /	сам. робота д.ф.з.о. / з.ф.з.о.

		з.ф.з.о.	
Тема 1. Зародження і розвиток екскурсійної діяльності в Україні (друга половина XIX – початок XX ст.).	1 / –	2 / –	8 / 10
Тема 2. Екскурсійна діяльність у період Української революції (1917–1920 рр.).	1 / –	2 / –	8 / 10
Тема 3. Екскурсійна діяльність в Україні у радянський час.	1 / –	2 / –	8 / 10
Тема 4. Екскурсійна діяльність в період незалежності України.	1 / –	2 / –	8 / 10
Тема 5. Теорія екскурсійної справи.	2 / 2	2 / 2	7 / 10
Тема 6. Педагогіка, психологія та логіка в шкільній екскурсійній роботі.	2 / 2	2 / 2	7 / 10
Тема 7. Екскурсійна методика.	2 / –	2 / –	7 / 10
Тема 8. Прийоми показу і розповіді в шкільній екскурсійній роботі. Техніка ведення шкільної екскурсії.	2 / –	4 / 2	7 / 10
ЗАГ:	12 / 4	18 / 6	60 / 80

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Семестровий контроль рівня знань та успішності студентів відбувається у формі підсумкової оцінки (заліку), який передуює проходженню студентами у наступному семестрі виробничої історико-краєзнавчої практики (в закладах позашкільної освіти). Підсумкова оцінка (максимум 100 балів) визначається як сума балів за поточний контроль знань (50 балів, перемножені на два).		
	Підсумковий бал за поточний (і водночас, у підсумку, і семестровий) контроль знань складається із суми підсумкового балу за семінарські заняття (максимально – 20 балів), двох тематичних тестових контрольних робіт (максимально – 20 балів) і виконання індивідуального завдання – історико-екскурсійної характеристики пам'яток територіальної громади, в якій проживає студент(-ка) (максимально – 10 балів) та в сукупності становить до 50 балів включно.		
	Шкала оцінювання:		
	Університетська	Національна	Шкала ЄКТС
	90-100	відмінно	A
	80-89	добре	B
	70-79		C
	60-69	задовільно	B
	50-59		E
	26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX
1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F	
Вимоги до письмових робіт	Написання тематичної тестової контрольної роботи, як правило, є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки. Тематична тестова контрольна робота включає:		

	– 10 тестових питань (по 1 балу за кожне питання). Приклади типового завдання для контрольної роботи, на основі питань, що розглядалися на лекційних і семінарських заняттях. Тематична тестова контрольна робота виконується в тестовій формі (10 тестів по одному балу за питання). Тести згенеровані на сайті дистанційного навчання на платформі d-learn на сторінці дисципліни.
Семінарські заняття	У ході поточного контролю здійснюється усне та письмове опитування з тем, передбачених для семінарських занять. Водночас здійснюється контроль самостійної роботи відповідно до визначеної тематики. Оцінювання знань студентів на семінарських заняттях проводиться за 100-бальною шкалою. На семінарському занятті діє такий принцип оцінювання: “90–100” балів – знання студента(ки) відмінні. Студент(ка) глибоко, ґрунтовно в деталях володіє теоретичними знаннями з курсу «Методика екскурсійної роботи в школі». Виявляє усвідомлені уміння і навички, необхідні для майбутньої роботи, вміє використовувати необхідну джерельну базу та історіографію, порівнювати, співставляти різні явища і процеси, давати вичерпний аналіз порушеної проблеми, володіє понятійно-категоріальним апаратом дослідження тощо. Володіє просторовою компетенцією, вмінням систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал, історичним критичним мисленням, може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси в науковій діяльності, має синтетичне мислення, застосовує оптимальну стратегію науково-дослідницької роботи та ін. Керується у своїй роботі моральними та етичними нормами, принципами академічної доброчесності. “70–89” балів – знання студента(ки) добрі. Студент(ка) має глибокі й повні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, здатен(на) щодо їх застосування на практиці; відповідь чітка і практично завершена. Володіє понятійним апаратом, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал, будує аргументацію на основі доказів. Вміє організовувати пошук, аналіз та інтерпретацію візуальних джерел, може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси в науковій діяльності, має певний рівень синтетичного мислення, застосовує оптимальну стратегію пізнавальної діяльності тощо. В основному, керується у своїй роботі моральними та етичними нормами, принципами академічної доброчесності. Однак допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності. “50–69” балів – знання студента(ки) задовільні.

	У студента(ки) є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу (в межах 50% і навіть більше), не здатен(на) повною мірою використати знання, уміння і навички на практиці; відповідь не чітка і надто спрощена. Посередньо знає історичну термінологію і володіє понятійним апаратом, не вміє до кінця систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати матеріал, переконливо аргументувати свою відповідь. Вміє організовувати пошук візуальних педагогічних джерел, але не може їх критично проаналізувати. В основному, керується у своїй роботі моральними та етичними нормами, принципами академічної доброчесності, однак, хоч і володіє більшою частиною фактичного матеріалу, викладає його не досить послідовно і логічно, не завжди може пояснити причинно-наслідкові зв'язки. “1–49” балів – знання студента(ки) незадовільні. У студента(ки) елементарні знання фактичного матеріалу (до 40%), відсутні уміння й навички, тому він (вона) не здатен(на) їх використовувати на практиці; відповідь не змістовна, в роботі є дуже суттєві помилки. Не ознайомлений(а) належним чином з методологією та організацією підготовки до семінарських занять та не вміє їх використовувати під час відповіді на запитання. Практично не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати джерела з візуальної історії. Не володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом, відсутня об'єктивна і неупереджена аргументація, самооцінка й оцінка інших. Не вміє організовувати пошук візуальних педагогічних джерел, не може їх критично проаналізувати. Не використовує на належному рівні сучасні інформаційно-технологічні ресурси та інноваційні технології в науковій діяльності.
Індивідуальна робота	Студент виконує індивідуальне завдання – історико-екскурсійна характеристика пам'яток територіальної громади, в якій проживає студент (-ка) (PowerPoint і Word). “90–100” балів – знання студента(ки) відмінні. Студент(ка) виявляє глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання щодо історико-екскурсійної характеристики пам'яток рідної територіальної громади. Зокрема, у підготовленій реферативній роботі та візуалізованій презентації подано пояснення не менше 20 пам'яток краю (твори архітектури та інженерного мистецтва, твори монументальної скульптури, археологічні об'єкти, комплекси (ансамблі), ландшафтні місця, природно-антропогенні витвори, сакральні пам'ятки, звичайні пам'ятники, музеї тощо). Набув усвідомлені уміння і навички, необхідні для виконання такого виду роботи. Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями вітчизняної історіографії, зокрема провідних істориків, пам'яткознавців і краєзнавців, джерелознавства. Знає історико-краєзнавчу та туристично-краєзнавчу термінологію, володіє понятійним апаратом, пов'язаним з

вивченням пам'яток історії, археології та культури краю. Уміє дохідливо донести інформацію про історію та сучасний стан не менше 20 пам'яток територіальної громади. Відмінно володіє просторовою компетенцією щодо розуміння, де знаходяться ці пам'ятки, що є спонукальним моментом для подальшого ведення екскурсійної роботи. Повною мірою володіє історичним критичним мисленням, аналізом (вміє розбивати історико-краєзнавчу інформацію на компоненти, розуміючи їх взаємозв'язки та організаційну структуру. Здатен (на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції з вивчення пам'яток рідного краю, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості; будує переконливу аргументацію в індивідуальній роботі. Вміє організовувати комплексний пошук, неупереджений аналіз та інтерпретацію історико-краєзнавчих джерел (як українською, так й іноземними мовами); може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Має синтетичне мислення. Проводить рефлексію, самооцінку та коригування пізнавальної діяльності; вміє долати труднощі, вдосконалює з високим рівнем автономності здобуті під час виконання індивідуальної роботи компетенції тощо. Здатен(на) пропагувати підготовлений історико-краєзнавчий матеріал через просвітницьку діяльність. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, враховує гендерний підхід, поважає різноманітність та мультикультурність в Україні.

“70–89” балів – знання студента(ки) добрі.

Студент(ка) має глибокі і повні знання програмного матеріалу щодо історико-екскурсійної характеристики пам'яток рідної територіальної громади. Зокрема, у підготовленій реферативній роботі та візуалізованій презентації подано пояснення від 10 до 20 пам'яток краю (твори архітектури та інженерного мистецтва, твори монументальної скульптури, археологічні об'єкти, комплекси (ансамблі), ландшафтні місця, природно-антропогенні витвори, сакральні пам'ятки, звичайні пам'ятники, музеї тощо). Проте у виконаній роботі є незначні помилки в локалізації і характеристиці пам'яток історії, археології і культури. Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями вітчизняної історіографії, зокрема провідних істориків, пам'яткознавців і краєзнавців, джерелознавства, та, головне вміє їх використовувати під час відповіді на запитання. Знає історико-краєзнавчу термінологію, володіє понятійним апаратом, пов'язаним з вивченням пам'яток історії, археології та культури краю. Уміє дохідливо донести інформацію про історію та сучасний стан від 10 до 20 пам'яток територіальної громади. Достатньо володіє просторовою компетенцією щодо історико-екскурсійної характеристики пам'яток рідної територіальної громади; на належному рівні вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити,

порівнювати історико-краєзнавчий матеріал щодо вивчення пам'яток для подальшого ведення екскурсійної роботи. Достатньо володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Здатен (на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції з вивчення історії рідного краю, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати певні способи розв'язання суспільних проблем, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних проблем; будує аргументацію на основі 2-3 доказів. Вміє організовувати пошук, аналіз та інтерпретацію історико-краєзнавчих джерел (як українською, так й іноземними мовами); може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Має певний рівень синтетичного мислення. Використовує під час виконання індивідуальних робіт історико-краєзнавчий матеріал, здатен(на) його пропагувати через просвітницьку діяльність. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, враховує гендерний підхід поважає різноманітність та мультикультурність в Україні.

“50–69” балів – знання студента(ки) задовільні.

У студента (ки) є суттєві помилки під час підготовки історико-екскурсійної характеристики пам'яток рідної територіальної громади. Зокрема, у підготовленій реферативній роботі та візуалізованій презентації подано пояснення від 5 до 10 пам'яток краю (твори архітектури та інженерного мистецтва, твори монументальної скульптури, археологічні об'єкти, комплекси (ансамблі), ландшафтні місця, природно-антропогенні витвори, сакральні пам'ятки, звичайні пам'ятники, музеї тощо). Набув елементарні уміння і навички щодо виконання такого виду роботи; не здатен (на) повною мірою використати знання, уміння і навички на практиці; в історико-екскурсійній характеристиці пам'яток рідної територіальної громади є суттєві помилки. Частково ознайомлений(а) з найновішими досягненнями вітчизняної історіографії, зокрема провідних істориків, пам'яткознавців і краєзнавців, джерелознавства, однак не вміє їх використовувати у виконанні цієї індивідуальної роботи. По-середньо знає історико-краєзнавчу термінологію і володіє понятійним апаратом, пов'язаним з вивченням пам'яток історії, археології і культури, зокрема пояснено зміст лише від 5 до 10 пам'яток територіальної громади. Не достатньо володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історико-краєзнавчий матеріал. Не використовує інноваційні технології і не має синтетичного мислення. Мінімально використовує під час виконання індивідуальної роботи історико-краєзнавчий матеріал. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, враховує гендерний підхід,

	поважає різноманітність та мультикультурність в Україні. Вдосконалює з посереднім рівнем автономності здобуті під час виконання індивідуальних робіт компетенції. “1–49” балів – знання студента(ки) незадовільні. У студента (ки) під час підготовки історико-екскурсійної характеристики пам’яток рідної територіальної громади виявлені елементарні знання фактичного матеріалу. Зокрема, у підготовленій реферативній роботі та візуалізованій презентації подано пояснення лише до 5 пам’яток краю (твори архітектури та інженерного мистецтва, твори монументальної скульптури, археологічні об’єкти, комплекси (ансамблі), ландшафтні місця, природно-антропогенні витвори, сакральні пам’ятки, звичайні пам’ятники, музеї тощо). Відсутні уміння і навички щодо виконання такого виду робіт, тому не здатен (на) їх використати на практиці; дані індивідуальної роботи не змістовні і не доречні, є суттєві помилки (більше 75 %). Не ознайомлений(а) з досягненнями вітчизняної історіографії, зокрема провідних істориків, пам’яткознавців і краєзнавців, джерелознавства, та не вміє їх використовувати під час виконання індивідуальної роботи. Практично не знає історико-краєзнавчу термінологію, незадовільно орієнтується в історичній хронології, не володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історико-краєзнавчий матеріал. Не володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Не вміє організовувати пошук історичних джерел, не може їх критично проаналізувати. Не використовує інноваційні технології і не має синтетичного мислення. Не дотримується норм професійної етики, не виявляє усвідомлення необхідності удосконалення професійних якостей, не вдосконалює здобуті під час навчання компетенції.										
Умови допуску до підсумкового контролю	Форма і терміни підсумкового контролю визначаються навчальним планом. Студент(-ка) допускається до підсумкового контролю за умови відпрацювання усіх «заборгованостей» та набору 25 і більше балів.										
Підсумковий контроль	Форма підсумкового контролю – залік. Розподіл балів <table border="1"> <tr> <th>Завдання</th><th>Кількість балів</th></tr> <tr> <td>Чотири оцінки на семінарських заняттях</td><td>5x4=20 балів</td></tr> <tr> <td>Дві тематичні тестові контрольні роботи</td><td>10x2=20 балів</td></tr> <tr> <td>Індивідуальна робота № 1</td><td>10 балів</td></tr> <tr> <td>Разом:</td><td>50x2=100 балів</td></tr> </table>	Завдання	Кількість балів	Чотири оцінки на семінарських заняттях	5x4=20 балів	Дві тематичні тестові контрольні роботи	10x2=20 балів	Індивідуальна робота № 1	10 балів	Разом:	50x2=100 балів
Завдання	Кількість балів										
Чотири оцінки на семінарських заняттях	5x4=20 балів										
Дві тематичні тестові контрольні роботи	10x2=20 балів										
Індивідуальна робота № 1	10 балів										
Разом:	50x2=100 балів										
7. Політика навчальної дисципліни											
<i>Контрольні письмові роботи, як правило, виконуються студентами після почергово проведених трьох семінарських занять.</i> <i>Індивідуальні проєкти (завдання) виконується один: історико-екскурсійна характеристика</i>											

пам'яток територіальної громади, в якій проживає студент (-ка) – 10 балів.

Академічна доброчесність:

У Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника навчальний процес побудований на основі дотримання принципів академічної доброчесності, прозорості та законності роботи. Як викладач, так і студент (-ка), повинні дотримуватися Положення про запобігання академічному плагіату (<http://surl.li/dztjc>), Положення про запобігання академічного плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти (<http://surl.li/evnhu>), Кодексу честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (<http://surl.li/eonvn>).

У випадку запозичених робіт, відсутності посилань на використані джерела, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування) викладач виставляє негативну оцінку та пропонує студенту повторно виконати необхідний вид роботи.

Відвідування занять та активна участь у роботі семінарів є обов'язковою умовою успішного складання заліку з пропонованого курсу. Участь у семінарських заняттях може проходити в таких формах: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії тощо.

За умови відсутності студента(-ки) на лекції чи семінарському занятті без поважних причин (довідки, виданої лікарською установою, заяви, підписаної в деканаті і т. п.), отримання негативної оцінки або невчасного виконання студентами індивідуальних робіт у визначений день (як правило, в середу о 15.00–16.00 год.) має відбутися відпрацювання. Політика курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань у встановлений термін. Пропущене заняття студент(ка) може «відпрацювати» у формі, визначеній викладачем та кафедрою. Як правило, «відпрацювання» проходить в усній формі, шляхом вирішення тестових завдань на сайті дистанційного навчання тощо.

Неформальна освіта: Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.) <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

Основна література:

1. Закон України «Про музеї і музейну справу» від 29.06.1995 р. № 249/95.
2. Бабарицька В., Короткова А., Малинновська О. Екскурсознавство і музеєзнавство: навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб. і допов. Київ : Альтерпрес РА, 2012. 444 с.
3. Булаєнко В. О. Екскурсійна діяльність як елемент навчально-виховного процесу. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Сер. : Бібліотекознавство. Книгознавство.* 2013. Вип. 3. С. 254–258. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/npkpnuibk_2013_3_44
4. Галасюк С., Нездоймінов С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності: навч. посіб. 2-е вид, допов. та доопрац. Херсон : ОЛДІ ПЛЮС, 2016. 248 с.
5. Голубнича С.М. Основи екскурсійної справи. Донецьк, 2003.
6. Дем'яненко Ю. С. Проблеми і шляхи вдосконалення системи підготовки та контролю якості екскурсійної діяльності в Україні. *Географія та туризм.* 2010. Вип. 9. С. 149–154. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gt_2010_9_30
7. Король О.Д. Організація екскурсійних послуг у туризмі: навч.-метод. посібник. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2016. 144 с.

8. Королько А. Історико-краєзнавча робота у закладі вищої освіти як складова частина популяризації вивчення історії Прикарпаття. *Історико-краєзнавча діяльність у закладах освіти: проблеми і перспективи. Збірник тез доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Івано-Франківськ, 22 квітня 2021 р. / За наук. ред. М. Ю. Косила і А. З. Королька. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2022. С. 15–22. Режим доступу: <https://kiu.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/56/2022/12/Матеріали-збірника-конференції-Історико-краєзнавча-діяльність-у-закладах-освіти.-2022.-Ред.-№2.pdf>*

9. Костиця М.Ю., Обозний М.С. Шкільна краєзнавчо-туристична робота. К: Вища школа, 1995,-222 с.

10. Нездоймінов С.Г. Організація екскурсійних послуг : навчально-методичний посібник. Одеса : Астропринт, 2011. 216 с.

11. Нездоймінов С., Загорулько С. Музейна мережа в контексті сучасних проблем екскурсології. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету. Сер.: Науки: економіка, політологія, історія. 2017. № 6 (248). С. 81–93. Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Nv_2017_6_1_0*

12. Оришко С.П. Туристсько-краєзнавча діяльність у житті сучасного школяра. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота». 2011. Вип. 23. С. 107–112. Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/6321/1/ТУРИСТСЬКО-КРАЄЗНАВЧА%20ДІЯЛЬНІСТЬ%20У%20ЖИТТІ%20СУЧАСНОГО%20ШКОЛЯРА.pdf>*

13. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство: Навчальний посібник. К. : «Альтерпрес», 2003. 352 с.

14. Петранівський В.Л., Рутинський М.Й. Туристичне краєзнавство / за ред. Д. Заставного. К. : Знання, 2006.

15. Поколотна М.М. Організація екскурсійної діяльності: підручник. Харків : ХНУМН ім. О. М. Бектова, 2017. 180 с.

16. Соловей М. Структура і зміст екскурсійно-туристичної роботи у сучасному навчальному закладі. *Науковий вісник Чернівецького університету. Педагогіка та психологія. Чернівці, 2008. Вип. 393. С. 153–160.*

17. Федорченко В.К., Костюкова О.М., Дьорова Т.А., Олексійко М.М. Історія екскурсійної діяльності в Україні: Навч. посібник. К. : Кондор, 2004. 116 с.

18. Чагайда І.М. Методологічні основи створення комплексних програм екскурсійного обслуговування школярів. *Розвиток туризму в Україні: Зб. наукових статей. К., 1995. С. 77–83.*

19. Чагайда І.М., Грибанова С.В. Екскурсознавство: Навчальний посібник. К., 2004. 240 с.

Додаткова література:

1. Програма курсу «Основи туризму і краєзнавства». *Краєзнавство. Географія. Туризм. 2002. № 35. С. 10–13.*

2. Програма для туристсько-краєзнавчих гуртків позашкільних закладів / Кол. укладачів; За ред. Д.Г. Омельченко. К. : ІЗМН, 1996. 124 с.

3. Арсененко І. А., Іванова В. М. Екскурсійна діяльність як основа функціонування ринку екскурсійних послуг. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 4. Географія і*

сучасність. 2015. Вип. 19(33). С. 191–195.

4. Грибанова С.В. З історії організації екскурсій Київським навчальним округом ХІХ – поч. ХХ ст. *Внутрішній туризм в Україні*. К., 2022. С. 140–160.

5. Грибанова С.В. До питання про підготовку екскурсійних кадрів в Україні на початку ХХ ст. *Туристично-краєзнавчі дослідження*. Вип. 1. Ч. 2. К., 1998. С. 165–170.

6. Грибанова С.В. З історії становлення екскурсійної справи в Україні у 1918 р. *Розвиток туризму в Україні. Проблеми і перспективи : зб. наук. статей*. К. : Український інститут туризму ФПУ, 1995. С. 122–128.

7. Кифяк В. Організація туристичної діяльності в Україні. Чернівці : Книги – ХХІ, 2003. 300 с.

8. Костриця М. Становлення організаційних форм українського географічного краєзнавства. *Географія та основи економіки в школі*. К., 2005. №3. С. 39–42.

9. Луцький Я.В. Туризм для всіх. Івано-Франківськ : ЛІК, 1996. 142 с.

10. Основи краєзнавства: підруч. для студ. закладів вищої освіти / НАН України, Національна спілка краєзнавців України; за ред. О. П. Реєнта; вид. 2-ге, доп. Київ, 2021. 376 с.

11. Соловей Л. До історії становлення туристично-краєзнавчого руху в Україні (кінець ХІХ – початок ХХ ст.). *Краєзнавство. Науковий журнал*. 2013. № 1. С. 127–130.

12. Соловей Л. До питання про становлення екскурсійно-туристично-краєзнавчої справи в Україні (1917–1919 рр.). *Туризм і краєзнавство. Збірник наукових праць*. Переяслав-Хмельницький : ПП «СКД», 2012. С. 191–194.

13. Соловей Л. Туристично-краєзнавча робота в загальноосвітніх і позашкільних навчально-виховних закладах України (60–80-і рр. ХХ ст.). *Краєзнавство. Науковий журнал*. 2011. № 3. С. 86–92.

14. Федорченко В.М. Екскурсія – невід’ємний складник туризму. *Краєзнавство, географія, туризм*. К., 2000. №46 (195).

Викладач

Доцент кафедри історії України і методики викладання історії Королько А. З.